

# STÍNY STÍNŮ, ANEBO NESTINNÉ STÍNY ?

Ivan Špička

v jejím pokračování. Pravda, pravá skutečnost, která je dána jako trvalá, věčná a která od nás nežadá nic než zírání, oproštěné od každé činnosti, je vystřídána pravou skutečností, která volá po lidské odpovědnosti a vyzývá k činu, ke konkrétnímu kroku vpřed." (Filosofie a víra. In: FaV, str. 73+74)

64 "Víra není jen lidské spolehnutí, nýbrž nezbytně pouze a výhradně spolehnutí na spolehlivé. Proto také zůstávají nedostatečné takové charakteristiky, jako 'orientace do budoucnosti' či 'na budoucnost', neboť pak tam chybí důležitá obsahová komponenta, totiž že musí jít o 'pravou budoucnost'. To ovšem nemá člověk nikdy zaručeno [...]. K víře náleží, že se musí spolehnout i na to, že se spoléhá na pravdu a ne na něco jiného. [...] Jak vidět, je to všechno značně neuspokojivé; příčinou této neuspokojivosti je náš antropologický přístup." (KF, str. 152)

65 "Vztah mezi subjektem a mezi výzvou, která jej vyvolala a vyvolává k ex-sistenci, nazveme vírou. [...] subjekt konstituuje sám sebe aktem víry, který mu však nutně předchází. Subjekt se konstituuje svou odpovědí na svou vyvolanost a povolnost, ale je to tato vyvolávající a povolávající výzva, která nutně předchází každé subjektivní odpovědi a tedy i samotné konstituci subjektu. [...] Aktem víry resp. nesčetnými akty víry je spolukonstituován svět. 'Víra' v tomto pojetí je tedy výrazným kosmologickým pojmem, odkazujícím k víře jako kosmickému faktoru." (KF, str. 161)

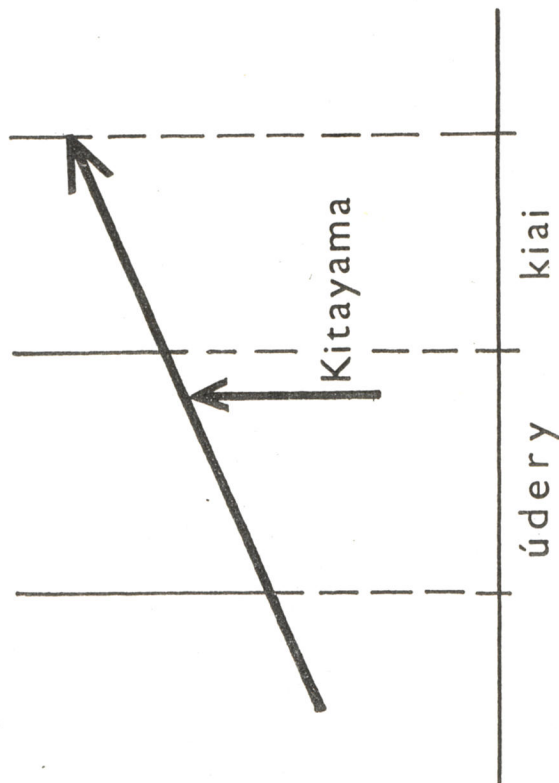
Prof. dr. J. Kitajama ztělesňoval setkání východní a západní (studoval filosofii u Husserla i Heideggera) vzdělanosti a kultury; byl eminentním znalcem a interpretem tradičních mentálních příprav a bojových umění (studoval sebeobranu u svého děda, samuraje) orientálních; D. T. Suzuki (v jazyce anglickém) a on (německy) poprvé kvalifikovaně informovali Západ o zen-buddhismu. Koncem druhé světové války mu v Berlíně při náletu shořela jeho knihovna (s asi 10 000 svazky); odešel pak do Prahy, kde později vyučoval japonštinu na Státní jazykové škole a jiu-jitsu v několika klubech; zde jsem se s ním potkával. Ve Státní jazykové škole ve třídě japonštiny jsem byl většinou sám, a místo japonštiny jsme se zabývali tím, co je to pravá sebeobrana, a co jest to, co jsem později nazval mentální průprava, a vzpomínám si dobře, jak jsme pokračovali i ve Slávii při čokoládě. Těch rozmluv nebylo mnoho, ale směřovaly k otázce, již jsem už od dětství (a vím to bezpečně) považoval za rozhodně nejdůležitější: co je toto, tato věc, tento člověk, co je to, a je to víc než věc, člověk?; neboli v pozdějším vyjádření: c o j e t o r e a l i t a ? Kitajama nebyl mým duchovním vůdcem, guru či mistrem, jako ostatně nikdo, neboť jsem poznal, že musím jít implicitně do pekla dotud, dokud se v mé mysli explicitně nevynoří veškerá kritéria cesty od něj. Ale věděl jsem jasně, že je tu člověk, jehož osobnost neskonale, duchovně i mravně, převyšuje (řekl o sobě, že sice nemá vysoké stupně jiu-jitsu, ale že na rozdíl od jejich nositelů je "vědec", tj. rozumí) úroveň našeho okolí (a tím spíše infantilních a omezených sportovců, kteří se vzhledem k němu zmohli nanejvýš na hloupé otázky "kam táhnout rukama?" a na jeho ocenění tím, že jej vezli na trakaři z nádraží do letního tábora juda v Petrohradu; říkal o nich, že nemá smysl jim cokoliv sdělovat; lidé se - řečeno s Goethem - smějí, čemu nerozumějí) a orientuje k oné odpovědi nejdůležitější, a on věděl, že to vím.

Jednou mi ukázal (a byl to projev mezní důvěry sdělit toto privatissimum nejskrytější) na obrázku, který nakreslil křídou na tabuli, a jehož tehdejší přesný svůj záznam níže reprodukuji, kde stojí na cestě (mentální

průpravy - zhruba v půli padesátých let). Termín kiai překládal jako "potkat duši soupeře" i "svou duši". Toto "potkání" je z hlediska mentální průpravy dispositive emergence monosignální a eminentně emergence antisignální subjektu bez objektu pro subjekt, když se v mentální průpravě mžik od mžiku realisuje smrt (eliminace frikce) nižšího já (kvasisignálního, multesignálního a monosignálního subjektu objektu pro subjekt) a zrození (emergence) já antisignálního (objektu subjektu bez objektu jako antisignální emerse neboli absolutně individuálního absolutně pluralistického objektu).

Pak jsem J. Kitajamu několik let neviděl; naposledy jsme spolu hovořili v krátké nemocnici. Zval mne tehdy k sobě, až se z nemocnice vrátí, ale nesetkali jsme se už; mezi mými tehdejšími aktivitami musel být každý vztah nedůležitý, ale tolik smím říci, že - přes velký rozdíl věkový - utvořily se mezi námi vnitřní laskavost a vzájemný respekt, onu laskavost ovšem on uměl lépe než já, ale věřím, že v tom respektu jsem se mu vyrovnal. Když jsem později studoval jeho díla a dnes již obrovskou literaturu jiných autorů o zenu, jen jsem si ověřil, co jsem věděl z osobní zkušenosti; byl to velký člověk, a průzory jeho díla tito autoři nepředstihli a většinou ani nedostihli.

Co znamená Kitajamovo písemné dílo ve světle mentální průpravy? Zde si chci povšimnout pouze principu, který dle Kitajamy Orient přináší Okcidentu, zřeknutí prostoru, tvaru a ega. Protože prostor a tvar jsou multesignální objekty ega, je jeho zřeknutí i jejich zřeknutí. Zřeknutí já neboli subjektu objektu pro subjekt se v pravé mentální průpravě uskutečňuje sonomisací jeho aktivit, jež je dynamogenisována emersí alogodických informací v instasi a suprainstasi subjektu: sonomisace je eliminace emočně nerovnovážných aktivit v mentální průpravě, tzv. frikci. Každý jiný způsob transformace subjektu posiluje jeho pseudosignální modus, spočívající v absorpci subjektu v objektu subjektu pro objekt, do něhož imputuje své intrasomatické mentální obsahy (aby se autoafirmoval v jeho (fiktivním) bytí) a nevědomě je tak zaměnil za obsahy extrasomatické: stíny stínů; není to nic jiného než materialismus, explicitní nebo implicitní identifikace vyšších druhů identifikací s nižšími jejich submergencí do nich. Hlavním znakem více či méně nebo úplně absurdních mentálních průprav či soustav je právě tato materialisace, a protože toto působení vždy kvalifikují duchovně či alespoň duchově, jde tu o materialisaci zdvojenou: vědomě



Obr. 1

v záměru a nevědomě o sobě. Jak se to projevuje, v oněch mentálních soustavách a filosoficky?

Ve slepencích hermeticko-kabalisticko-mysticko-magicko-okultních nabízejí se slova, zvuky, zvukové láně, vůně, barvy, gesta, pantakly, tlaky, masáže, diety, byliny, soulože, tance, tarotové karty, virgule, sensibilové, čarodějnice, satanisté, astrální jevy, živí nebožtíci, andělé, magické a theurgické evokace, terapie magnetické, hypnotické atd., analýzy hypnotické a psychické a pod., mentální a tělesná gymnastika, zkušenosti psychedelické, jóginské, tantrické, zenistické, charismatické, zážitky z holotropního dýchání, to vše obvykle esotericky zabaleno, komerčně podáváno, a někdy s feminismem, sexismem nebo astrologií či hlubinnou ekologií zamícháno. Přichází "přelom věků", neboť v naší době jarní bod ekliptiky vstupuje do znamení Vodnáře a jako střída křesťanské éry nastává New Age, homo sapiens se změní v homo divinus, země je podpůrná osoba, naše Matka, Gaia. Pro bohaté je "mind gem", nevyžadující žádné úsilí: ve zvláštním odděleném prostoru se leží na matraci naplněné vlažným gelem, poslouchá se hudba New Age (šplouchy oceánů, tibetské zvony), vidí se speciálními brýlemi barevné hvězdičky a synchronisovaný rytmus světla a zvuku zpomaluje mozkové vlny. Moderní věda je svou "objektivitou" naší době tak, že do určité míry zažily siddhi, tj. poznání minulosti a budoucnosti, myšlenky druhých, levitaci (tj. létání) nebo schopnost stát se neviditelným. Přitom byly objektivně takové fenomény sledovány na docílených koherencích frekvenčních komponentů, tj. rozložených jednotlivých sinusoid vlnění EEG." (Marek, J.: O meditaci, CAD PRESS, Bratislava 1990); Praha, vedle toho, že jí dějiny s železnou nutností přírodních zákonů udělily privilegium socialismu s lidskou tváří (a kdoví čeho ještě), má současně privilegium spirituální: z vysoce "duchovní planety Végy" se utrhl odstěpek a vnikl do naší planety; "Proto všechno tady má sklon k duchovnu. Na tomto ohromném měteoru je vybudována Praha, na jeho nejvyšším bodě hrad Vyšehrad. Tím jsme byli určeni k duchovním obrodě a od nás, z naší Prahy, vyjde nové, pravé, očištěné Kristovo náboženství, [...]. To vše viděla jasnozřivá kněžna Libuše, když věštila na posvátném stolci vyšehradském, který stál na samém vrcholu meteoru z duchovní planety." "Dvěře, otevírající se do pravdy, byly otevřeny v Praze"; to vše zajistí meditace "písmenkování" (Nové poselství

z Prahy, Trigon, 1991).

To se už v Čechách projevuje: "Za nejnížší a základní středisko duchovnosti vůbec se považují chodidla. Objektivně sice korespondují s pekelnou říší, ale z universálního hlediska je v nich obsažena nejjemnější esence duchovnosti. Tu je však třeba prosvětlit a rozkmitat do vysokých oktáv pomocí niterného pozvednutí k Bohu ve štatistické náladě, ovšem s permanentním uvědomováním si chodidel. Jejich kvalitativní náplň totiž odpovídá vlivům planety Neptunu a právě jako k takovým k nim hledí místní mystiky, když doporučují svým žákům místní koncentrace mysli." "Vcelku je možno středisko chodidla považovat za středisko nejhloběji skryté pravé duchovnosti, [...] (Minařík, K.: Světlo géniů, CANOPUS, Praha 1991). "Jejím cílem je dovést člověka až k naprostému zastavení duševní činnosti, k duševní nepohnutosti, jejíž postupná realizace znamená dosažení dobře evidovaného stavu vykoupení." (Minařík, K.: Cesta k dokonalosti, CANOPUS, Praha 1991). Jak se to dělá, popisuje Minařík ve Světle géniů:

"Když se konkretizování na úrovni sebeuvědomování proměnilo v pevnou tendenci, začal jsem trpět napětím, být jen čistým, netepečným. U toho však nezůstalo. Když jsem šel jednou po ulici, dotkl se náhle temene mé hlavy oheň, zřejmě jako stav obměněného napětí, jež, jak jsem krátce na to poznal, bylo nesmírné. Proto tento vše spalující oheň krátce nato začal postupně pronikat temenem hlavy níž, do hlavy a dále do krku a trupu a postupně až do konce prstů nohou.

Snažil jsem se ovšem této vznikající situaci hned zabránit tlakem vůle proti tomuto ohni. Chtěl jsem tento oheň zničit jednak silou své vůle a jednak manipulací se svými duševními stavy. To se mi však nepodařilo. Proto tento oheň sestupoval svou všepřemáhající mocí níž a níž. Když už procházel krkem, uvědomil jsem si náhle, že musím silou své vůle a imaginace zabránit tomu, abych před jeho zlým vlivem uchránil alespoň 'lotosy', psychická nervová centra, jež už jsem znal a věděl něco o jejich významu. Avšak neuchránil jsem je. Když totiž tento oheň sestoupil až do chodidel, obrátil se zase vzhůru; na tomto vzestupu 'lotosy' zasáhl. Hned na to jsem ucítil pach mrtvolné hníloby, protože 'lotosy' začaly zřejmě uhnívat." "A potom už mé tělo jenom žhnulo a trpělo vše spalujícím ohněm. Byl to pro mě žár, který se stával nesnesitelným, když sestupoval od hlavy do nohou, neboť nejen že ničil tělo, nýbrž i všechny hodnotné mystické stavy, jichž jsem dosáhl při prvním výstupu k vyšším mystického zasvěcení.

Když však opět vystupoval vzhůru, vždy se mi ulevilo, protože jsem v souvislosti s tím opět stoupal mystickou cestou k vrcholu mystického vývoje. "Tak jsem se náhle ocitl před davem jinak neviditelných bytostí - byli to podle mne běžní lidé ve svých astrálních tělech, což je jev běžnější, než si kdo může myslit - a tento dav se vlnil a nepřátelsky si mě měřil." "Dav se na mne vrhl, popalil mě, pak mě zvedl a bičoval; a mé tělo na to reagovalo tím, že se pod ranami bičem prohýbalo. Na mou hlavu byla vložena trnová koruna, která na ni byla vtlačena, takže tvořila trnovou tiáru. I srdce bylo spoutáno ple- tencem z trní zvenku i zevnitř, takže každý tep srdce, systolický i diastolický, byl bolestivý, neboť byl omezo- ván píchajícími trny. Tehdy jsem se učil být co nejtíší, protože jak se zdálo, tepot srdce se zmírnil a píchání trny nebylo tak ostré. Toto všechno však nebylo to nej- horší. Mnohem horší byl pocit, když má hrudní kost byla řezána pilou po celé délce, tehdy jsem ztratil ono druhé vědomí, vědomí éterického těla. Jenže ani do dokonalého bezvědomí jsem se nemohl dostat. Byl jsem totiž vztyčen na kříži; můj zrak se pomalu otevíral a mdle přehlížel onen dav, zaplňující celý prostor, jež jsem mohl pře- hlédnout. Přitom mým srdcem proniklo ostré kopí. Pak ja- kási pevná a velmi silná ruka sáhla mou hlavou až do srd- ce, chopila se něčeho a trhala to i s kořeny, jež sahaly až do špiček prstů u nohou." "To tedy byl můj mystický vývoj." "Od té doby totiž 'mluvím s Bohem' jako s každým druhým člověkem. A 'chodívám i do nebe' a tam se dovidám to, co nemohu u velmi složitých problémů vypátrat přímo."

Pekelné mocnosti ovšem brání cesty adeptů, to se vědě- lo, ale co se děje na cestě zážitků holotropního dýchání, je nad všechny představy: "Dýchat mohu já, ty, vy všich- ní, kdo má zájem, chuť, odvahy, kdo je zdravý a kdo před- tím už s Patricií prožil jedno setkání, tzv. jedničku, na němž se učí uvolňovat, relaxovat, soustředit, cítit mag- netické proudy, laskavé doteky země... [...] Vypnout le- vou mozkovou hemisféru! - je vlastně pokyn pro celý po- byt. [...] Nejsilnější křeč má mladý muž Libor. Tělo se kroutí, ústa otevřená, jazyk vystřčen, příšerný škleb. Patricie na něho naléhává a přivolává další. Sest nás vytváří protitlak. Liborovo tělo s námi zápasí. Křeč si- lí. Je v ní obrovská síla. Patricie Libora povzbuzuje: Vydáři to, vydáři to! Poper se s námi! Teď už Libor mu- sí tou křečí projít. Není návratu, tak jako není návratu pro všechny ty, kteří tímhle projdou, kteří tohle zažijí. Pak už se prostě na některé věci díváte jinak; to, co se

vám ještě včera zdálo nemožné, se může zdát přirozené. Ačkoli Patricie předem upozorňovala, že vše, co se děje, spěje k závěrečné blaženosti, [...] (Chuchma, J.: A pak je všechno jinak, Mladý svět, č.36, roč. 33). "Dýchám jak kompresor, prskám, sítter mi utírá rty vlhkou gázou. Jsem hudba, jsem velká stohlasá fuga, jsem sametový fagot, jsem kůže na buben. Jsem buben, do kterého buší můj mo- zek, má krev, moje srdce. Jsem všemi slyšitelný vysoký tón. [...] Jsem žena v poloze tvář v tvář, ale nesoulo- žím, to by přece tolik nebolelo. Mám zaražené větry nebo rodím, jedno z toho a má-li ze mě ta bolest vyjít, musí to být spodem, tím jsem si jist. Tlačím. Křičím. [...] neznám stud, neznám sexualitu, neznám homosexualitu. Tiše vzlykám a cítím se v naprostém bezpečí. [...] Zkrátka: když jsem se obrátil na pravý bok do polohy ležícího lva, musel jsem, zřejmě, vstoupit do paranirvány (jak nebožtík Buddha Gautama), neboť jistota smrti byla tak intenzivní a smutek z ní tak slastný, že jsem se málem počural."

(Kašpar, J.: Reportáž o mé smrti, Mladý svět, č. XX, 1991). Co na říci? Ad usum delphini někdy implicit- nic jiného, než co jsem slyšel říci vynikajícího, kultu- vovaného profesora češtiny Vlčka kvintánovi Viktorinovi, když jednou cituplně přednášel báseň: "Aby ses neposral." Kdo by se divil, až se objeví velmistr Jen-jen-jen-hej- bum-tu-lu-lum, tvůrce 653 nepřekonatelných "technik", odlišujících se podstatně od jiných sebeobraných soustav tím, že levý malíček je při jejich provádění skrčený; další fascinující zvláštností jeho záků je, že směji no- sit kimona s filitry barvy tajvanské kuny. Také se u nás dosud neví, že největší guru Tra-j-da-Ra-j-da-pan-i-man- da učí dosažení věčné blaženosti při esoterických ryt- mech skupinového říhání.

Počet hlupáků se nikdy nezmenší. A nejde tu o to jakko- li zamítat morálně nutný soucit s těmi, kteří nejsou schopni chápat rozumová jsoucna a zoufale chtějí uniknout zlu. Neodmítají se také kvasisignální a multisignální prostředky mentální hygieny směřující ke zmírnění soma- tických potíží, pokud se nezaměňují s mentální přípravou, odpovídající na základní existenciální otázky a realisu- jící monosignální a antisignální smysl života a smrti. Upozorňuji pouze, že zlo umožňuje také pomatení intelek- tuálové, z lásky toužící spásit sebe, bližní či svět svy- mi mentálními obsahy.

Je přirozené, že se materialisuje i katolická spiritua- lita. I učený T. Špidlík věří (Špidlík, T.: K vyšším vě- cem jsem se narodil, Alverna, Praha 1991), že P. Pio po-

znal "stav duše i po čichu!" a uvádí to jako příklad kardiologie, schopnosti číst v srdci jiných, což existuje, ale myslí, ne nosem. Kardinál Ratzinger s veškerou svou autoritou zakročil proti tomu, aby katolíci, ať už "kněží či laikové" (mimochoodem, jak se může přirozeně otevřít milosti laik milosti?) používali východních metod koncentrace, ale nebyla dosud z těchto míst slyšet ani jasná kritika zjevného materialismu "mluvením jazyky" ("Tato cesta, i když se zdá o určitě míry shodná s cestou jógy, je v podstatě naprosto odlišná a neslučitelná. V józe a v hinduismu jde o dáblov klam v ráji: Budete jako Bůh! To chtěl anděl světla a tato touha ho změnila v ďábla, a k tomu svádí pseudomystikou. Pravá mystika znamená vyjít ze sebe [...] (P. Antonín: Několik myšlenek ke svědectví M. C. Putny, in: Souvislosti č. 4, 1990), ačkoliv by se tu mohlo a mělo chápat, že pravá meditace a kontemplace je něco zcela jiného ("Hlavně však k nazíravému životu náleží kontemplace pravdy Boží, protože tato kontemplace je cíl celého lidského života." (S. Th. II-II, 180, 4)), a že bez kontemplace se náboženství stane opíem a církev nemůže své poslání naplňovat (Merton, T.: Contemplative Prayer, Image Books, New York, 1971)) ani kritika "zjevení" Marie (v tomto století se údajně zjevila už více než pětsetkrát, na stromech, na nebi, na zemi, nad zemí, atd. atd.; doufejme, že nikdo nechce, aby si pokorná izraelská žena jako Spoluvykupitelka aspoň implicitně vysloužila status čtvrté myslících lidí v možnosti znevažující a jeho věrohodnost snižující (právě tak jako dosti běžné historky po způsobu levitace Marie od Ježíše Ukřižovaného, jež se vznášela vysoko vedle koruny vzrostlé lípy, a novicmistrová ji musela vyzvat, aby sestoupila, aniž by spadla atd. atd.)). Pseudosignální projekce náboženských zážitků myslí ponechává její subjekt v pseudosignalitě: infantilní a pohanskou.

Kitajamovo (a právě mentální průpravy) zřeknutí ega (neboli multisignálního subjektu objektu pro subjekt) je podle Patočky (Patočka, J.: Ladislav Klíma; pokus o rozbor klíčových tezí, Orientace 3, 1967) "útokem na" "nejvyšší": na lidskou konečnost. Klíma si prý s pojmem "absolutního subjektu nevěděl vůbec rady". Patočka, který si s každým pojmem (na papíře) věděl rady, dospěl jeho "kritickým vyšetřením" k ohromujícímu zjištění, že ve "jménu vnitřního nekonečna" bylo 20. století "století největších hekatomb lidských". Klíma realizoval monosignální subjekt objektu pro subjekt, o sonomisaci však nevěděl, a tudíž

chtěl stín všech stínů bez jeho stínů, stínů které Patočkovi byly největším lidským bohatstvím proto, že o monosignálním subjektu nevěděl. Klímovo heroická filosofie chce monosignální subjekt realizovat. Patočkova papírová filosofie jej respektuje aspoň na papíře jako největší lidské bohatství - jako by existoval; a Bělohorského cikánská filosofie patří post-modernímu filosofu, který chce být "cikánem lidstva, chce se jen toulat" a neopírat se o věčné, člověk se "zase musí stát jedním ze živočichů na této zemi, být živočichem"; "Nesmíme už nikdy připustit, aby slovo pravda znamenalo něco víc než shodu mezi lidmi" (Bělohorský, V.: Přirozený svět jako politický problém (Eseje o člověku pozdní doby); Cs. spisovatel, Praha 1991; Literární noviny, 50, 1991); stíny cikánské filosofie nepředstírají už ani privaci bytí. Neboli: posad' svini za stůl, nohy dá na stůl.

Bez heroického ethosu (srv. Kitajama, J.: Heroisches Ethos, Walter de Gruyter and Co., Berlin, 1944) aktivní je smrt nemůžná "psí smrt". Člověk je "buď heros nebo pes", hrdý člověk je moudrý, protože se "nesere se životem"; "Všichni lidé serou se s ním.", což je opovržením hodná "zblblá zbabělost" života "klouzání po povrchu věcí", života bez kontemplace (Klíma, L.: Vteřina a věčnost, Praha, 1927; Boj o vše, Praha, 1942). Bez heroického ethosu nelze se ubránit nostalgii po věcech nezapomenutelných (již tak pěkně vyslovil na Čapkovu Stráž vzpomínající F. Peroutka: "mysleli jsme, že jsme věční", a byla to jen "malá skupina na dlani nemilosrdného času"). Bez heroického ethosu je život beznadějně pronikán strachem o život a strachem ze smrti; "Nikoliv momentální starost o život, ale především nepochopitelný strach o život pochází ze zákonů smrtelníků, nesen mocí smrti. 'Omyl života a smrti' podle toho znamená všechno, co obnáší vědomí mající strach ze smrti a starost o život a jím prožívaný svět. Osvobodit tento stav vědomí, ve kterém je každý člověk, od těsnosti poměru já-svět, a oddělit život od smrti je účelem meditačního procesu čistícího duše a vyjasňujícího ducha." (Kitajama, J.: Der Geist des Japanischen Rittertums, Wilhelm Limpert, Berlin). Bez meditace a kontemplace kruší tragicky zlo stínů, neboť pouze kontemplace suprainstasi je identifikuje jako kontradikce, a tudíž jako frikke se eliminuje i kontradikce dobra a zla (neboť zároveň "[...], pod všemohoucnost Boží nespadá, co obsahuje protiklady" (S. Th. II-II, 25, 4)). Jen pak se do nestinných stínů života a smrti plně vylévá radost právě mentální průpravy: to je obsah setkání

vrcholů spirituality Okcidentu ("[...] Bůh si hraje a směje se ve všech dobrých aktivitách, [...]") (Blakney, R. B.: Meister Eckhart, Harper and Row, New York, 1941) a Orientu ("[...] v jednom je mnohost, a v mnohosti jedno [...] nemůžete o nich cokoliv říci, můžete se pouze smát.") (Suzuki, D. T.: The Awakening of Zen, Shambala, Boston, 1987).

Shrnutí:

Čtenář, který se zahlubá do následujícího Kitajamova textu a dokáže odhlédnout od dobových případků, se může setkat s orientací k pravé mentální průpravě, k hledání smyslu života a smrti bez materialistických pověr a ilusí a bez směšnosti, mužně: s heroickým ethosem: čelem k aktivitám v mentální průpravě nežádoucím, k frikciím.

Poznámka: Práce je předmluva ke knize J. Kitajamy: "Setkání Západu s Východem", která vychází v nakladatelství TRS Praha.

## O MUSAŠIHO MENTÁLNÍ PRŮPRAVĚ

Ivan Špička

Musašio "Kniha pěti kruhů" je spolu s texty jeho starších současníků, mistra šermu Jagyú Munenoriho a mistra zenu Takuana, hlavním dochovaným písemným pramenem o vrcholech mentální průpravy ve starém japonském válečném umění. O čem tento pramen svědčí? Všichni tři autoři se shodují - nejdokonaleji ovšem Takuan a nejméně dokonale Musaši (na sklonku života, kdy svou knihu napsal) - ve snaze aplikovat učení zenu o vyprázdnění mysli: aby totiž jednali v boji pokud možno nezávisle na emocích a na vnějších vlivech: mysl proto nemá na ničem ulpívat. V textu, který J. Kitajama přepisoval Musašimu (to mi sdělil i ústně) a D. T. Suzuki Takuanovi (což je v daném kontextu naprosto irelevantní), se o tom píše takto:

"Existuje meziprostor, který nemá ani šíři vlasu. Ten chci porovnat s šermířským uměním. Tleskneme-li rukou, slyšíme tlesknutí ve stejném okamžiku, který nemá čas a prostor šířky vlasu. Zvuk vznikne ne teprve po úderu rukou, nýbrž v okamžiku úderu. Se šermováním je to právě tak. Jestliže se věnuje pozornost dopadajícímu meči soupeře, vzniká meziprostor. V tomto meziprostoru se vlastní jednání ztrácí. Jen tehdy je možno ovládnout meč soupeře, jestliže mezi dopadajícím mečem a vlastním jednáním neponecháme prostor, do kterého by se vtěsnala šíře vlasu." Právý význam těchto slov lze realizovat pouze v mentální průpravě. Zde je možno pouze podat několik indikací k němu směřujících.

Mentální průprava je nejdůležitější, nezastupitelnou složkou optimálního řešení úkorných a sebeobraných situací. Princip tohoto řešení má tři znaky: sonomnitu mysli, adistraktivitu mysli a transmucaci všech frikcií do antisignálních emerzí; třetí znak předpokládá druhý a druhý první. Sonomnita mysli znamená nelišnost vůle k mentálním obsahům. Adistraktivita je vyprázdnění mysli od distrakcí (neboli sonomnisovaných mentálních obsahů). Frikce jsou distrakce v kvasisignální, multisignální či monosignální mentální průpravě. Antisignální emerze jsou aktivity ve vrcholné čili antisignální mentální průpravě. Vyprázdnění mysli se v zenu dosahuje uskutečněním samádhi